

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 394
אדר א' תשפ"ד

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

אין להכשירו. [למרות שיש פוסקים שהתירו, הוראת רבניזמינו שלא להתיר. לכן בלחי הזה אמרנו לו להוסיף עליו דבר שיהיה שלם. אמנם בתחתית הלחי, אם הלחי גבוה מהקרקע שני טפחים, אפשר להתיר ע"י לבד, ואף לצרף אותו לשיעור גובה י' טפחים, כמבואר בתרומת הדשן המבואר ברמ"א (סי' שס"ג ס"ז). והחילוק בזה שמענו בשם הגר"מ אטיק זצ"ל, שלבד של סמוך לקרקע הוא גדר אחר, שאומרים כאילו כבר הגיע לקרקע, וזה אינו עושה פתחי שימאי, ואפשר לומר גם בעמוד של צוה"פ, כי נחשב דבר שלם שמגיע קרב לקרקע, [וזה גם משלים לגובה י', כי סוף סוף הלחי גודר עד גובה י' שנמדד מהקרקע]. ורק כשהחלק החסר הוא מעל ג' מהקרקע, שצריך להגדיר כאילו הלבד משלים אותו, זה מוגדר פתחי שימאי.

חוט העירוב בעמוד תאורה שמתפצל לשתי מנורות

לאור הקשיים בהעמדת לחיים לעמודי התאורה, ולצורך הרחבת העירוב, בלי השקעה של התקנת עמודי עירוב כאמור, שאל האחראי אולי הוא בכלל לא צריך לחיים, כיון שעמודי התאורה ברחובות אלו עשויים עם שתי מנורות, והעמוד עולה לגובה חמש מטרים, ושם מתפצל לשתי זרועות, א"כ הוא יכול להניח את החוט בתוך השקע שבין שתי הזרועות, ויש לו מתחת החוט עמוד גבוה ומסודר.

קשיית החוטים בהתפצלות עמודי התאורה

אבל כידוע בדיון זה נחלקו הפוסקים, המוש"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) כתב שאם יש חריץ בראש העמוד, והחוט מונח בחריץ, מסתפק הפמ"ג ומצדד להחמיר, משום שהעמוד ממשיך ועולה יותר גבוה מהמשקוף. לעומת זאת החזו"א (סי' ע"א סק"ט) חולק וסובר שאין צורך להגדיר את החלק העליון כעמוד, ואפשר לומר ע"ז דל מהכא, ונחשב שהמשקוף מעל העמוד וכשר. לפ"ז גם כאן, העמוד ממשיך בזרועות של המנורות, ולדעת הפמ"ג והמש"ב יש להחמיר. האחראי הסתפק אולי אפשר לומר שבגלל שהזרועות מתפצלות לצד, ניתן לומר שאינו חלק מהעמוד ואינו דומה לחריץ. אבל הבאנו את התמונה לרבני והורו שזה כמו חריץ, ולכן למעשה הורה הגר"מ לובין שליט"א שהפתרון הזה אינו לכתחילה.

עירונות הלכתית: חריץ שאינו מכון פסול כי החוט משנה זזית

העברנו את השאלה גם להגר"מ ברלין שליט"א, והוא צידד להקל ביסוד הנידון כיון שיש הכרעת מרן החזו"א, אבל הוא אמר שבכל זאת אינו נותן לעשות כך רק ליחידים שבקאים ממש בפרטים, כיון שזה יכול להועיל רק כאשר החריץ מכון בדיוק כנגד העמוד השני, ולא בסיבוב אפילו מועט, כיון שאם החריץ לכיוון קצת אחר, יוצא שהחוט שמעל הפתח שהוא המשקוף, אינו מגיע מעל העמוד בקו ישר, אלא כשמגיע לתחילת העמוד מסתובב לכיוון החריץ, וכשהמשקוף משנה זזית, זה פסול. לכן למעשה יש להרחיק מלעשות פתרון כזה, כי בקלות יכול להיות פסול גם לחזו"א.

חוט מונח בהתפצלות שהעמוד תחתיה מתרחב

בנקודה זו אנו רואים, כמה חשוב שימת לב לפרקטיקה ההלכתית, שדבר שנראה לנו שייך לאיזה חומרא של המש"ב, מתברר שיכול להיות פסול מעיקר הדיון. לכן חובה להתיעץ תמיד עם הבקאים במשנת העירובין למעשה. ויתן ה' שנזכר תמיד לכוון לאמיתת של תורה, ולא יהיה מכשול.

מחוסר שימת לב החוט בצד פסול

קטע מהחוט המושלך חוט בריל מונח וחות פלסטיק

בבדיקה נוספת שנערכה באחד הישובים, שם השתמשו בפתרון כזה בסוג עמוד דומה, שיש יותר אפשרות להתירו גם לדעת המש"ב, כיון שכאן הזרועות היו מחתיכה נפרדת, וגם העמוד שמתחת הזרועות היה רחב יותר, א"כ אפשר להחשיב את העמוד כיחידה בפני עצמו, ואז החוט מוגדר מעל העמוד ממש.

לקראת סיום מחזור העירובין למעשה, ופתיחת סידרה חדשה

בימים אלו מסיימים לומדי השיעורים במסגרת "עירובין למעשה" שע"י מוקד העירוב, ללמוד את עשיית העירובים בזמנינו, ולהיבחן על ההלכות הרבות הנוהגות בזמנינו. האברכים שעד לפני זמן קצר היו מאלה שאומרים מה העירובין קשור אליי, וכעת הם יודעים היטב את ההלכות, יודעים לראות עירוב ולהגדיר את כשרותו, לשים לב לתיקון תקלות, ולעזור על ההלכות הנדרשות.

בדיקת העירוב החדש בשכונה המתרחבת

לשאלת רבים שרוצים להצטרף למסגרת זו, מתי נפתח סידרה חדשה של שיעורי העירובין, בפרט אברכים שלומדים עירובין במסגרת כלשהי וחסר להם את הבנה בהלכה למעשה. בעז"ה שיעורים אלו יתחדשו בתחילת זמן קיץ בחדש אייר. פרטים נוספים בענין הזמנים והמקומות, יעודכנו לקראת סוף אדר.

בדיקת עירוב שכונתי שנעשה בהתמסרות מחומרים שנמצאו

במחלקת בדיקת עירובים ברחבי הארץ, ביקרנו בעוד עירוב חדש, והפעם מדובר בעירוב שכונתי חדש בעיר בית שמש, שכיום גדלה ומתרחבת, ואברכים שגילו שאין להם בשכונה עירוב מהודר כפי שהורגלו מקטנותם, התעוררו לעשות עירוב שכונתי. יש מקומות שהאברכים יוזמים מגבית ובכסף שנתנם עושים עירוב מושקע ומסודר, ויש מקומות שהאברכים מנסים לפעול בכוחות עצמם, בחומרים זולים ובמציאות, ומאלתרים פתרונות. בצורה זו צריך הרבה ידע מה כשר ומה לא, כיון שזה לא נעשה עם המוצרים המתאימים, ולא כל דבר כשר. כמו כן יש יותר תקלות בגלל שזה לא מותאם נכון. וממילא ההתמסרות וההשקעה של האברכים היא יותר גדולה ומכבירה. ודאי שעדיף לעשות בדרך הראשונה, שזה גם יותר קל וגם יותר מהודר, אבל לא כל אדם ולא כל מקום מסוגל לכך.

חומרים מופלגים עם השקעה רבה

במקרה זה הסגנון היה בעבודה עצמית מחומרים שמוצאים באתרי הבניה, והיה מעניין לראות את ההשקעה המיוחדת. לדוגמה, בעשיית הלחיים הם לקחו חתיכות פנליות שמצאו בסביבה, [שהם חתיכות פח לבן איסכוריט, עם מילוי של קלקר בין השכבות, המשמשת לגג עם בידוד], חתכו אותם בגודל המתאים, והוסיפו לקצוות ציפוי מפולילג, כדי שייראו טוב, ולא יהיו חדים בקצוות שמא יפגעו מהם.

לחי משתי חתיכות פנליות עם לבד ביניהם

במקום אחד היה לחי על עמוד תאורה, שגם הוא היה עשוי מפנליות, אבל כאן הוא היה בצורה אחרת, שהיה מסובב וכרוך על העמוד. במקרה זה צריך שימת לב שהחוט באמת מעל הלחי, כיון שאם החוט אינו צמוד לעמוד, כגון שהוא מונח על הטבעת של הדגלים ויש אפשרות שיהיה תפוס בהתרחבות שלה, או שהעמוד נוטה מעט לכיוון מסוים שבו החוט, יוצא שהלחי אינו מתחת החוט. כמו כן גם אם הכל ישר וטוב, עדיין בעירוב שכונתי יש חיסרון, שהלחי בולט תחת החוט רק מעט, כשלווה סנטימטרים, כפי מה שהלחי עודף על קצה העמוד. ועדיין כשאין ברירה יש לעשות פתרון זה עם מחשבה ועירונות נכונה.

לחי משתי חתיכות פנליות

אך כאן היה דבר נוסף, שהשתמשו בשני חתיכות קטנות, האחת בגודל 60 ס"מ, והשניה בגודל 20 ס"מ, וכדי שביחד יהיה י' טפחים, הרחיבו ביניהם פחות מג' טפחים, וע"י לבד היה בלחי י' טפחים. דין זה למדנו במסגרת השיעורים וגם כמה פעמים בעלונים, שאין לומר לבד באמצע הלחי, משום שלחי שאינו שלם הוא "פתחי שימאי". ודין לבד עוזר לשמש מחיצה, אבל בלחי

אבל הדבר נעשה בצורה בעייתית מאוד. דבר ראשון הם השתמשו בחוטי ברזל, מקומטים ורפויים, וגם שילבו אותם עם חוטי פלסטיק, כך שהצורה של המשקוף מזגזגת ורפויה מאוד.

בנוסף לכך היה מקום אחד שמחוסר שימת לב, החוט לא היה בתוך השקע, ולא היה מעל העמוד המתרחב, אלא מהצד לגמרי. הסיבה שהחוט לא היה בתוך השקע, היה מסיבה טכנית שהשקע לא היה לכיוון שממנו בא החוט, [וזה מלבד הבעיה ההלכתית הנ"ל שגם אם החוט מונח בשקע אין להכשירו כיון שמשנה זאת, אם לא מצד שהעמוד מתרחב, ואכמ"ל], ולמעשה העירוב לא כשר כלל.

במקרה זה אנו רואים שוב פתרונות שנעשים וגורמים שהעירוב לא יהיה כשר. אי אפשר להעלות על הכתב מראש כמה בעיות יכולות להיות, ואין אפשרות שמי שלא עסק בהלכות עם השימוש בפרקטיקה ידע לעשות נכון, כמו כל מקצוע שצריך שהמומחה יעשה, ולא יעזור שיתן דף הוראות למלאכות מורכבות. כך גם בעירוב, צריך ללמוד בשביל לעשות נכון, וכן צריך לעשות נכון כדי שיהיה טוב, כלומר להשקיע בעמודים תקינים ומסודרים כדי שתחזוקה תהיה כשרה ומהודרת. אנו מבינים את האילוצים שיש לעוסקים, מכירים אותם גם בעצמינו, אבל נדע את הצורך, נתמון ונסייע, נתאמץ לשנות כיוון לטובה, כי לא לחינם הוא נדרש מאיתנו.

שאלות מצויות מגיעות למוקד דיני תחום שבת

לקראת פתיחת השיעורים בדיני תחום שבת, בעוד שבועיים בעז"ה, נציין שיש הרבה שאלות שמגיעות למוקד הטלפוני של מוקד העירוב מידי שבוע, חלקם מאברכים בני תורה שאירע סיבה שזקוקים ללכת לעיר או ישוב סמוך, או מקבוצות שנוסעים למתחם ושואלים את המרחק שמותר ללכת סביבו, וחלק מהשאלות הם מאנשים מצביורים אחרים שעוררו אותם לשים לב לאיסור תחומין בדברים שהם רגילים. יש שאלות עם תשובות ברורות שחוזרות על עצמן, ויש גם הרבה דיונים שמתחדשים.

בשבוע האחרון היו שתי שאלות מאנשים מתחזקים שגררים ביישובים שאין בהם מניין לתפילות אפילו בשבתות, והם שואלים איך יוכלו ללכת לישוב הסמוך כדי להתפלל במנין. מקרה אחד היה מיישוב גבים, אדם שגר ביישוב ואין שם מנין, שאל אם ללכת לישוב כיני או לשדרות, והתשובה היתה שאינו יכול ללכת ליכני כי זה שנים וחצי קילומטרים, יותר משיעור התחום, וגם עם הנחת עירוב תחומין אי אפשר להתיר מרחק כזה. אבל הוא יכול ללכת לשדרות אם יניח עירוב תחומין בשדרות [ובתנאי שלינתו ביישוב גבים], אך גם זה לא מועיל לכל הישוב, כי הישוב עצמו מורכב מכמה גושים של שכונות עם רווח ביניהם. הנה דוגמא אחת של ישוב קטן, שיש הבדל בתוך הישוב עד היכן מותר ללכת.

מתי לא אומרים כל העיר כד' אמות

[ובדרך אגב יש הרבה ששואלים מדוע לא אומרים ע"ז כל העיר או הישוב כד' אמות, וכיון שמותר להגיע לתחילת העיר, יהיה מותר בכולה. התשובה היא שמבואר בגמ' ובשו"ע (סי' ת"ח ס"א) שהדין שכל העיר כד' אמות הוא רק לעיר ששוכנת בה, או בעיר שכולה מובלעת בתוך האלפיים של התחום שלו, אז אומרים כולה כד' אמות [ומרויח להאריך את התחום אחרי העיר הזו], משא"כ אם האלפיים מסתיימות באמצע העיר, אין לו אלא חצי מהעיר, היכן שמסתיימת תחומן. ולכן כאן שהאלפיים של גבים מסתיימים בתוך העיר שדרות בתחילתה, וכן להיפך האלפיים של שדרות מסתיימים באמצע גבים, אינו יכול ללכת יותר מכך אפילו בתוך העיר. וצריך לחשב היטב את הגבולות, ולדעת מה ניתן להתיר ע"י הנחת עירוב תחומין, היכן להניח אותו, והאם יכול ללכת גם לתפילת ערבית של ליל שבת, או שבזמן זה צריך להיות ביישוב שלו כדי לזכות בדין עיר שלן בה, כידוע ללומדי ההלכות.

איזה תחום יש לאברך שנתקע ביישוב גילת בדרך לתפירה

שאלה נוספת ומורכבת שהגיעה השבוע, על אברך שהיה בדרך למושב תפירה להתארח שם לשבת, והיו עיכובים והגיע סמוך לכניסת שבת לצומת גילת שהוא קרוב לתפירה, ומשם התחיל ללכת ברגליו לתפירה, דרך מושב גילת. כשהגיעה שקיעת החמה עדיין לא הגיע למושב תפירה, והוא היה ברחוב האחרון של גילת שנמצא בתוך התחום של מושב תפירה. כעת השאלה איזה תחום חל עליו, האם התחום של מושב גילת שבו הוא נמצא, אבל אי"כ יש לו רק אלפיים ממושב גילת, וזה לא מגיע לגבעה של תפירה שבה הוא אמור להתארח, אי"כ לא יוכל להגיע למארח שלו בשבת, ויצטרך למצוא מקום שיארח אותו לשבת בתוך תחומן. או שמא יש לו תחום של מושב תפירה שבו הוא מתכנן להיות, וזה מקומו, ולפ"ז מה שכעת הוא בגילת זה מדין שהוא בתחום של תפירה, ואז מותר ללכת בכל תפירה, כי השוכנת בתפירה כולה כד' אמותיו.

והנה היה נראה להתיר כיון שהקביעות של האדם היא לפי מקום שבו יאכל בשבת, כמבואר בגמ' (עירובין דף עב:) ושו"ע (סי' ש"ע ס"ה) לגבי עירובי חצרות, וה"ל לענין תחומין (שם דף עג. ושו"ע סי' ת"ט סוף ס"ז). וכיון שמקום

אכילתו מתוכננת לבית במושב תפירה, ממילא זהו תחומן. אבל הגר"מ לובין שליט"א ועוד ת"ח לא היה פשוט להם להתיר באופן זה, כיון שהבית בתפירה אינו הבית הקבוע שלו, אי"כ כל עוד שלא הגיע אליו אינו נקבע להיות מקום פיתא שלו, וכעת נחשב שאין לו מקום פיתא, ואין לקנות תחום אלא במקום עמידתו, וא"כ יהיה לו תחום של גילת, ואסור ללכת לגבעה של תפירה. וזה חידוש, שאין לאדם הזה מקום פיתא.

שתי אפשרויות לקנות שביתה למי שבא בדרך

אבל יש לדון להתיר לו מסיבה אחרת, שיש דין בשו"ע (סי' ת) שאם אדם הלך בדרך, והיתה כוונתו להיכנס לעיר הקרובה אבל חשכה לו הדרך, [ופעם לא היו תאורות רחוב וכבישים, והיה צריך להישאר במקומו כל הלילה], ובבוקר ראה שהוא בתוך התחום של העיר, יכול להיכנס אליה, כי במצב כזה אנו סהדי שרוצה לקנות שביתה בעיר, [והתירו חכמים שיקנה שביתה בצורה כזו כיון שהוא בדרך]. וא"כ גם כאן שדעתו להיכנס לתפירה, יקנה שביתה בתפירה, ולא בגילת. אבל יתכן שהקולא הזו היא רק למי שנמצא בדרך ממש, שאינו במקום ישוב, משא"כ מי שנמצא ביישוב כלשהו, אין לו את הקולא לקנות שביתה בעיר אחרת בלי הנחת עירוב תחומין. וגם בזה הרבנים הסתפקו אם להתיר.

אבל יש דין נוסף שיכול לעזור במקרה הזה באופן מסוים, שיש ג' אופנים לקבוע עירוב תחומין (סי' ת"ט ס"ז ו"א), האופן המוכר הוא בהנחת פת או מאכל, האופן השני [שלמסקנת הסוגיא הוא הצורה המקורית] לערב ברגליו, ע"י שעומד כל בין השמשות באמצע הדרך, במקום שצריך לקנות שביתה. והאופן השלישי שנאמר רק למי שבא בדרך, שיכול לקנות שביתה בדיבור, שאומר שביתתי תחת אילן פלוני. אין כאן המקום להאריך בפרטי הדיונים [שצריך לקבוע מקום מסוים וכו']. אבל לפ"ז אם הוא יאמר בפיו ששביתתו תהיה בבית פלוני שבמושב תפירה, יועיל לו לקנות שביתה שם, ויהיה מותר ללכת. אמנם גם כלפי דין זה יש לדון אם נחשב שהוא בדרך, אבל בזה צידדו הרבנים שכיון שמבואר בשו"ע (סי' ת"י ס"ב) שגם מי שרק יצא מחדר מדרגות של הבית שלו, כבר נחשב החזיק בדרך, ה"ה כאן שהוא מסתובב בתוך מושב גילת אבל זה לא מקומו והוא הולך על מנת להמשיך בדרך, יש לו קולא שיכול לקנות שביתה בדיבור ובציון מקום מסוים.

אך לפ"ז יוצא שהוא צריך לפרש את שביתתו, ואם לא פירש יתכן שאינו יכול להגיע לבית שרצו לארח אותו, אלא יחפש בית אחר בחצי המושב שנמצא בתחומן.

דוגמא זו היא אחת מאלף, או ממאה אלף מקרים שאנשים צריכים לדעת עבורם את הלכות התחום, ולפחות את הבסיס של צורת החישובים, מהי השביתה, מה נחשב כד' אמות ומה לא, איך עושים עירוב תחומין וכמה הוא מוגבל. ועוד. הצטרף עכשיו ללמוד את ההלכה למעשה עם לימוד שיטת החישוב של ריבוע העיר ותחום, עם הנחת עירוב עוד מאות הלכות חשובות.

להשקיע חודש וחצי בלבד, ולצאת עם בקיאות ביד.

השיעורים יפתחו בעז"ה בתאריכים ט"ו-כ' אדר א'

הבטח את מקומך והירשם עכשיו - טל' 055-678-3323

דיני התחומין לא מחוץ לתחום!

הידעת?
פעמים רבות אתה ומושפחתך נפגשים בהלכות תחומין, ולא שמים לב?

מסתתרים במיין בביה"ח "חל השומר", אפשר להגיע בשבת לבני ברק?
איך עושים "עירוב תחומין" ללכת ממודיעין עילית לישוב חשמונאים?
כשנמצאים ב"אור הגנוז" האם מותר ללכת לציון הרשב"י במירון?
האם יש פתרון להגיע גם מכפר שמאי עד מירון?
ביתי נסעה עם הסמינר, עד היכן מותרת לטייל סביב למושב?
האם הוילדות יכולה לקחת איתה בנדים להחלפה, וטלית לבעלה?
מתי בעל קורא אינו יכול ללכת לבית כנסת בעיר חשמונאי?
האם בתוך ירושלים מותר ללכת גם שעה וחצי לשכונת רחוקה?

היתכן?
כחור סגנון יכול ללכת כפסת בתוך הסכונת, בליל הלילה סגנון?
אברך שגם עסוק וזקן וזקנה יחשבה, ולסור ללכת לרחוב ירושלים בכ"ו ברק?
ראית לך אדם ברחוב כ"קואאזית", והרהר שאולי פה יצא אד' לאותיות?
הלכה לצייר בפנינת האופס, ואין יכול להלכה עס בית הכנסת כפסת היסוק?

בלימוד חודש וחצי בלבד, תוכל לתת מענה לכל השאלות האלו!

סידרת השיעורים יתקיימו בעז"ה:
מודיעין עילית - בנוצאי שבתות, הסבא מסלובוקה, בשעה 9:30
ירושלים - בימי ראשון, בשכונת סנהדריה, בשעה 8:00 בערב
אלעד - בימי שני, רח רבי יהודה הנשיא, בשעה 8:30 בערב
בני ברק - בימי חמישי, בהכנס צעירים, בשעה 8:00 בערב

לפרטים והרשמה ע"י נציג' 055-678-3323 / 05484-833-20